

Historiens vingslag i Monrepos

Flygbild av Viborg 2.9.1939 kl.10:30. Parken Monrepos läge är inritat på bilden.

Harri Miettinen
Maj 2011

Neptunus tempel, ombyggt år 1999. (TAMK)

Ludwigsburg i januari 2006. Restaurerad under åren 2003-2005. (JL)

Den andra ombyggda bågbron. År 2001. (TAMK)

INNEHÅLL

INLEDNING

PARKEN MONREPOS HISTORIA

Tiden före von Nicolay
Familjen von Nicolay utvecklar Monrepos 1788-1919
Monrepos till 1944
Sovjettidens Park Kalinin
Park Monrepo och Pro Monrepos

PROJEKTEN MONREPOS

Den första bågbron
Neptunus tempel
Ludwigsburg
Den andra bågbron
Tétältet
Betydelsen av projekten Monrepos

KÄLLOR

Bildkällor
Litteratur

INLEDNING

Under åren 1998-2003 har den byggnadstekniska avdelningen i yrkeshögskolan i Tammerfors (TAMK), i samarbete med föreningen Pro Monrepos och vuxeninstitutet i Tammerfors, Tampereen aikuiskoulutuskeskus (TAKK), byggt upp och renoverat byggnader och minnesmärken i Viborgs berömda herrgård Monrepos.

Som studieprojekt uppfördes två kinesiska broar, Neptunus tempel och ett tétält, och som examensarbeten färdigställde man en renoveringsplan för borgen Ludwigsburg på begravningsön Ludwigstein, och en konditionskartläggning för biblioteksbyggnadens del. Samarbetsprojektens ryska partner var Statliga historisk-arkitektoniska naturparks museet Park Monrepo.

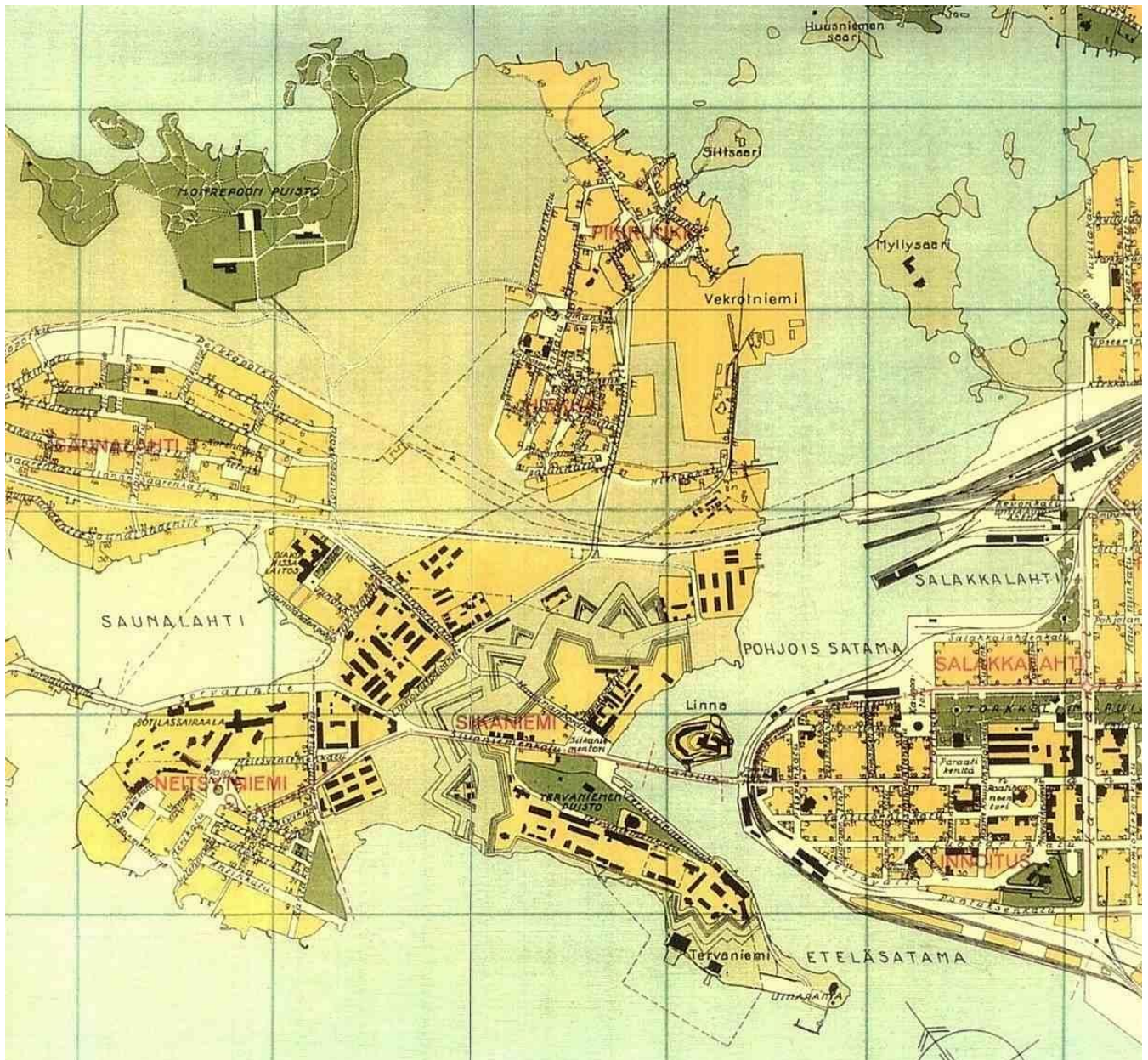

Bild 1. På kartan från år 1935 syns Parken Monrepos uppe till vänster. Viborgs slott i mitten, och stadens historiska centrum på högra sidan om slottet, mellan södra och norra hamnen. (JL)

PARKEN MONREPOS HISTORIA

TIDEN FÖRE VON NICOLAY

Längs havsstranden, 2,5 km nordväst från Viborgs centrum, är den berömda naturparken Monrepos belägen. Från början var parken en lantherrgård, som på kartor från 1650-talet går under namnet Gambla Wiborg. Under svenska tiden var parken en lantgård, som kallades Lill Ladugård, och som på Gustav Vasas tid på 1500-talet användes som kronohemman. När Viborg i samband med freden i Nystad år 1721 överlämnades åt Ryssland blev den forna lantgården igen kronojord.

Bild 2. Karta daterad 1770. (JL)

I mitten av 1700-talet fick Pjotr Alexsejevitsch Stupischin, kommandanten för Viborgs slott, överta det forna kronohemmanet som taffelgods. Han omvandlade den gamla lantgårdens marker till ett vidsträckt parkområde för hovet, och benämnde parken Charlottentahl efter sin maka. Hon ville anlägga en park i engelsk stil.

Man vet inte vilka byggnader i Monrepos eller vilka delar av dem som härstammar från 1600-talet, då ingen byggnadsarkeologisk undersökning har gjorts. Förmodligen har det på samma plats stått gamla byggnader härstammande från Lill Ladugård, byggnader som von Supisjin har låtit riva på grund av deras dåliga skick. Under herrgårdens gamla huvudbyggnad och biblioteksbyggnaden finns en del källarutrymmen av vilka man inte med säkerhet kan säga om de är gamla konstruktioner eller inte.

År 1780 utnämnde Rysslands kejsarinna Katarina II prins Friedrich Wilhelm Carl av Württemberg till ståthållare i det viborgska guvernementet. Prinsen blev förtjust i Charlottentahls byggnader, i trädgårdarna och i parkens lindor och fann deras skönhet unikt. Han lät bygga en ny huvudbyggnad, utvidga parken och på stranden byggdes ett lusthus. År 1785 började han kalla herrgården på franska "Mon Repos" ("min viloplats"). Viborgs tyska handelsfamiljer gav den frossande, överfeta prinsen öknamnet "die dicke Sau" (den feta suggan), då hans fetma var grotesk. Prinsen intrigerade emellertid med svenskarna, och när detta kom till Katarina II:s kännedom fick Friedrich Wilhelm återvända till Württemberg, där han sedermera blev kung.

Bild 3. Friedrich Wilhelm Carl, som gav parken namnet Mon Repos. (JL)

FAMILJEN VON NICOLAY UTVECKLAR MONREPOS 1788-1919

När prins Friedrich Wilhelm Carl lämnat Finland år 1786 stod herrgården något år utan husbonde tills baron Ludwig Heinrich von Nicolay, som kommit till det ryska kejserliga hovet från Tyskland, köpte herrgården av prinsens ombudsman 19.8.1788.

Ludwig von Nicolay var den kejserliga arvfursten Pauls lärare i det kejserliga hovet. Han blev senare statsråd, medlem av kejsarens kabinett, samt rysk friherre år 1797. Han ledde den ryska vetenskapsakademien under åren 1798-1801. Han uppfattades ofta representera ryska strävanden mot västerländerna.

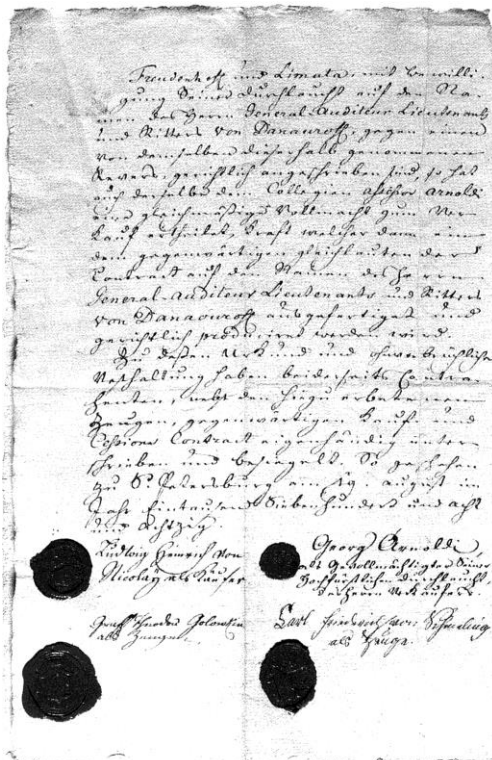

Bild 4. Kopia av köpebrevet från år 1788. (JL)

Bild 5. Ludwig von Nicolay (1737-1820). (JL)

Herrgården fick sitt nuvarande utseende under Ludwig von Nicolays tid. Han kallade en Kunstgärtner, trädgårdsmästaren Johann Biesterfeld att planera parken. Vid havsstranden byggdes en terass för Neptunus' staty och på ön, som man började kalla Ludwigstein, restes Jupiters staty. På sommaren 1798 kom von Nicolays vän, den italienska konstnären Giuseppe Martinelli, som också restaurerade tavlor i Eremitaget, till Monrepos för att fortsätta planera parkens byggnader. Han ritade bl.a. de kinesiska bågbroarna och utsnidade bänkar.

Den för tidsandan typiska kinesiska stilriktningen syns också på byggverken i Monrepos. Till öster om huvudbyggnaden anlades en parkgränd. Trädgården och rosorna prunkade och i växthusen odlades sydländska frukter. Martinelli utvidgade huvudbyggnaden och ansåg att den borde renoveras grundligt. Byggnadsarbetena framskred långsamt och den utvidgade byggnaden med sin ståtliga pelarrad var färdig år 1801. Inredningsarbetena var då inte ännu färdiga.

Huvudbyggnaden stod helt färdig år 1803 då Ludwig von Nicolay flyttade till Monrepos för gott. Byggnaden som varit tjänstfolkets hus inrymde senare också biblioteket. Huset reparerades och Ludwig von Nicolay flyttade sitt patricierbibliotek från St Petersburg till biblioteket i Monrepos. Boksamlingen omfattade litteratur från 1400-talet till 1800-talet på franska, tyska, italienska, engelska, grekiska och latin.

Bild 6. En målning av Monrepos daterad 1796. (JL)

Bild 7. Monrepos karta från år 1798. (JL)

Bild 8. Huvudbyggnaden i herrgården Monrepos avbildad på 1830-talet. (JL)

Bild 9. Planterade växter vid entrén till Montrepos. (JL)

Bild 10. Ludwig von Nicolays arbetsrum. (JL)

Bild 11. Biblioteksbyggnaden. (JL)

Martinelli ändrade biblioteksbyggnaden som varit tjänstefolkets bostadshus så, att 6 rum förblev tjänstefolkets, 4 gjordes till gästrum och ett flertal rum reserverades för biblioteket. Den grundligt reparerade biblioteksbyggnaden blev färdig 1804. De äldsta delarna av byggnaden härstammar troligen från 1760-talet.

Bild 12. Biblioteket år 1912. (JL)

Bild 13. Den kinesiska bågbron. (JL)

Martinelli planerade den kinesiska bågbron antagligen i slutet av 1790-talet. Den blev troligtvis färdig i början av 1800-talet. Bron målades vit i början av 1900-talet och revs på 1950-talet, då den var i dåligt skick.

Bild 14. Marienthurm eller Mariatornet. (JL)

Troligtvis byggdes Mariatornet ca. 1785-86 då Monrepos ägdes av kejsarinnans bror prins Friedrich Wilhelm. Kejsarinnan Marias målningar prydde det åttahörniga lusthusets väggar. Hon var, som känt, en mycket skicklig tecknare. Mariatornet finns inte längre i Monrepos.

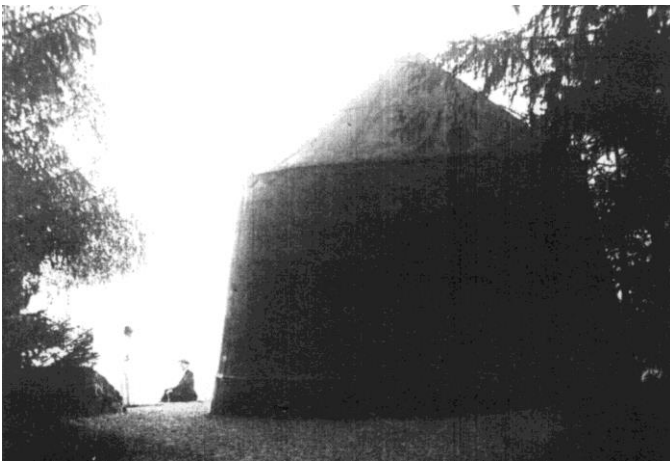

Bild 15. Det turkiska tältet. (JL)

Ludwig von Nicolay lät bygga ett turkiskt tält på en av Monrepos öar. Den första gången tältet finns med på en karta över Monrepos är år 1806.

Obeliskens i marmor restes år 1827 till minnet av två bröder, prinserna August och Carl de Broglie, som var släkt med familjen. Bröderna stupade i Napoleonkriget. På obeliskens fyra sidor fanns ursprungligen minnestavlor i marmor med ingraverad text. Där fanns också en hjälm i brons. Där obeliskens står, stod tidigare Amors tempel.

Kuva 16. Obelisken. (JL)

Obeliskens i marmor restes år 1827 till minnet av två bröder, prinserna August och Carl de Broglie, som var släkt med familjen. Bröderna stupade i Napoleonkriget. På obeliskens fyra sidor fanns ursprungligen minnestavlor i marmor med ingraverad text. Där fanns också en hjälm i brons. Där obeliskens står, stod tidigare Amors tempel.

Bild 17. Paulstein. (JL)

Åt sin son, friherre Paul von Nicolay, byggde Ludwig von Nicolay ett litet lusthus, som han kallade Paulstein. Byggnaden blev tydligen färdig i medlet av 1790-talet, eftersom lusthuset finns avbildat på en tavla från år 1796. På 1930-talet tjänade den lilla byggnaden som ett café med utrymme för ca 15 personer. I början av 1940-talet ville man förstöra byggnaden, men vinterkriget med sina följder satte stopp för planerna. Paulstein revs antagligen på 1950-talet, som många andra byggverk i Monrepos. Endast de gamla stenarna i sockeln finns kvar.

Bild 18. Neptunus tempel med Neptunus staty, byggt år 1806. (JL)

Neptunus tempel byggdes troligen år 1806, och antagligen var det den italienska restauratören Giuseppe Martinelli som planerade även denna byggnad. Från början var templet en helgedom för pietá.

År 1806 reste man upp en staty symboliserande havets gud stående på en delfin prydd piedestal i templet. Templet revs antagligen på 1950-talet, då parken hörde till Sovietunionen. Statyns nuvarande plats är okänd.

Parken Monrepos var öppen för allmänheten, och i slutet av 1930-talet var inträdesavgiften 2 mk.

År 1926 besöktes parken av ca 10 000 personer, i slutet av 1930-talet var antalet besökare drygt 15 000.

Herrgårdens huvudingång var porten, som antagligen byggdes på 1790-talet, enligt de planer man haft för anläggning av en engelsk park. Porten nämns på kartor från 1790-talet. Den ursprungliga porten revs i slutet av 1950-talet.

Bild 19. Huvudporten till Monrepos 1942. (JL)

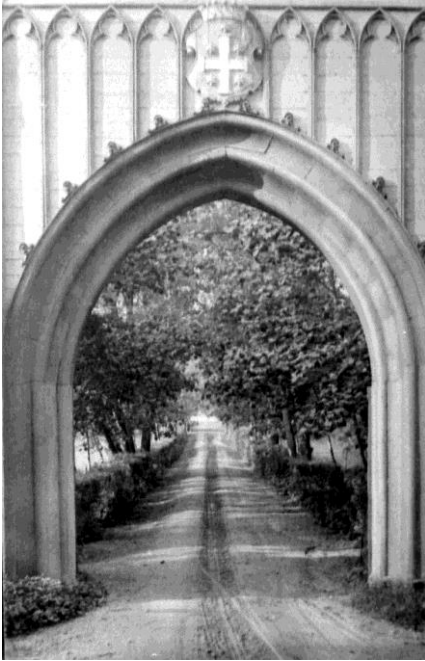

Bild 20. Vy från Monrepos gamla huvudport mot den grönskande parkgränden. På porten hade man fäst släkten Nicolays vapen, och det fanns kvar ända tills tiden mellan vinter- och fortsättningskriget, 1940-41. (JL)

Bild 21. Släkten Nicolays vapen. (JL)

Bild 22. Det kinesiska parasollet på en sten. En gravyr daterad 1830. (JL)

Det kinesiska parasollet satt högt uppe på ett flyttblock, och ännu på 1850-talet hade man en oskymd utsikt därifrån mot Viborgs slott. Denna konstruktion kom till i slutet av 1700-talet och nermonterades på 1870-talet.

Ludwig von Nicolay dog år 1820 och begravdes på den bergsö i parken, som kallas Ludwigstein, och som sen blev släktens begravningsö.

Herrgården övertogs av Ludwigs son, Paul, som ägde Monrepos ända till år 1866. Han lät bygga ett gravmonument, borgen Ludwigsburg, på gravön. I parken ställde man år 1831 upp en staty föreställande Väinämöinen. Den danske skulptören Gotthelf Borup hade gjort statyn i gips. Till följd av ett nidingåd år 1871 föll statyn sönder. Illgärningen förargade viborgarna, som år 1873 beställde en ny staty av skulptören Johannes Takanen. Den nya statyn, som var gjord i zink, försvann under sovieteran år 1941. Under den ryska regimen ställdes en replika av Takanens Väinämöinen på sin gamla plats och invigdes högtidligt den 1.6.2007. Ärevördiga gäster bevittnande händelsen.

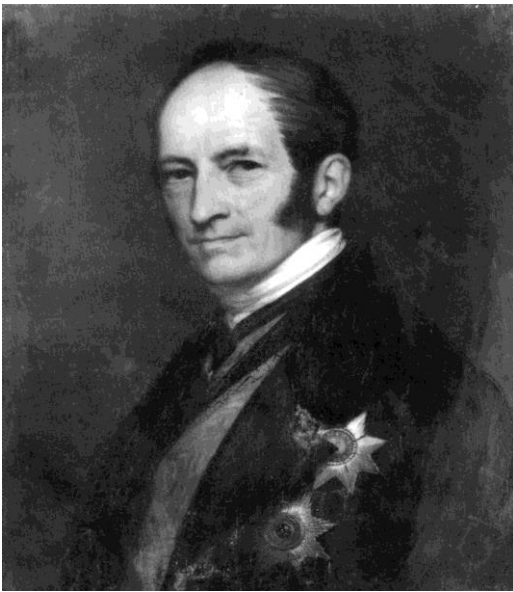

Bild 23. Paul von Nicolay (1776-1866). (JL)

Bild 24. Ludwigstein avbildad på målning före uppförandet av Ludwigsburg (1820-talet). (JL)

Bild 25. Ludwigsteins gravholme, åren 1825-30. Gravyr. (JL)

Bild 26. Färjan till Ludwigstein. Färjförbindelsen var avsedd endast för släktingar och holmen var stängd för Monrepos besökare. (JL)

Bild 27. Miniatyrslottet Ludwigsburg i engelsk stil. Gravmonumentet hade planerats av den engelska arkitekten Charles Tattham på 1820-talet, då monumentet också blev färdigt. (JL)

Bild 28. Dansken Gotthelf Borups staty "Väinämöinen" upprestes år 1831. Den stående Väinämöinen var den första fristående statyn i Finland. (JL)

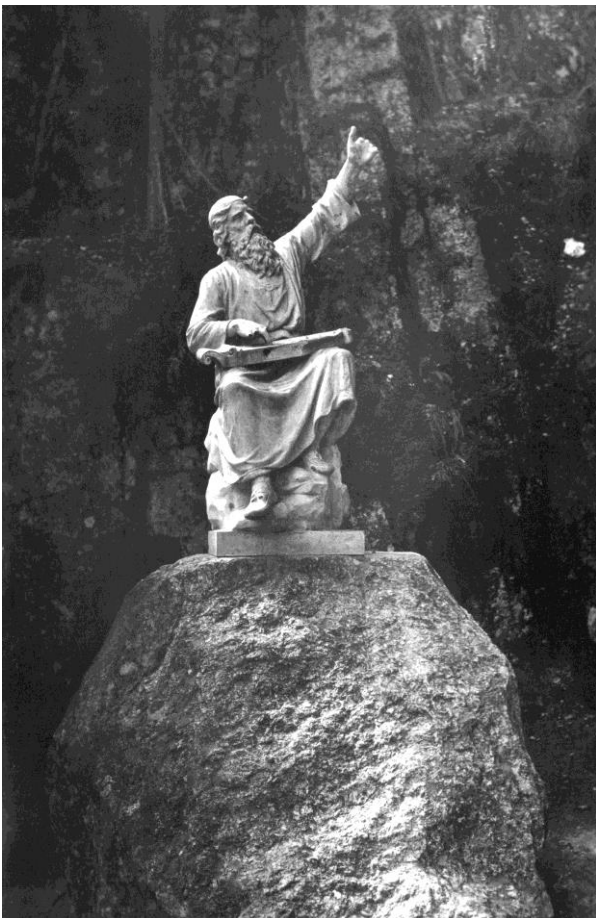

Bild 29. Johannes Takanens staty av Väinämöinen upprestes år 1873. Vänstra handens fyra fingrar försvann "som souvenirer" redan på 1930-talet. (JL)

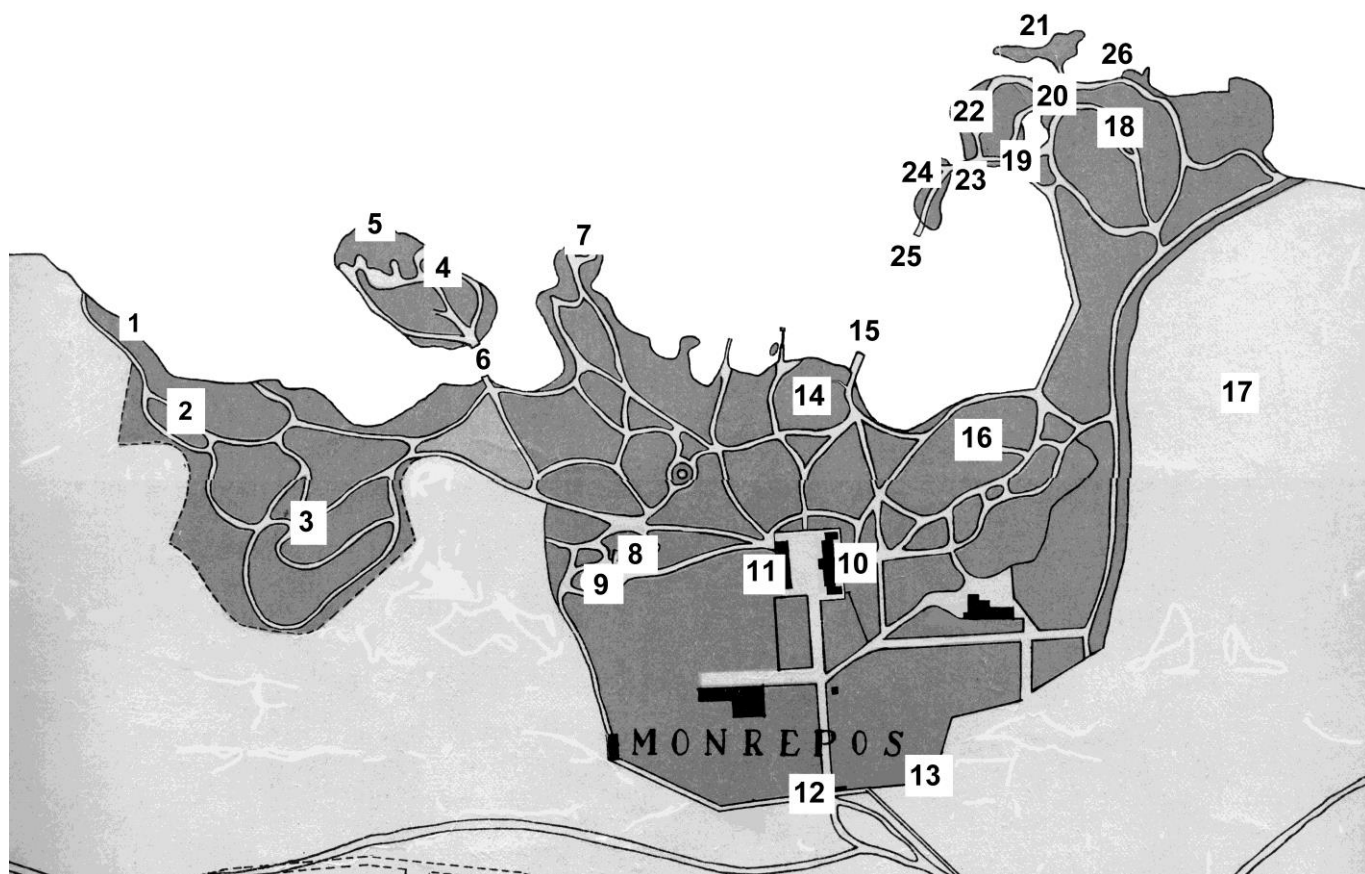

Bild 30. Karta över Monrepos med sedvärdheterna numrerade. (JL)

1. Väinämöinenstatyn, bilderna 28 och 29
2. Eremithyddan
3. Sylmias källa
4. Ludwigsburg, bilderna 25, 27, 43, 45, 100 och 111-122
5. Släkten Nicolays begravningsplats på begravningsön Ludwigstein, bilden 46
6. Färjan till Ludwigstein, bild 47
7. Neptuni tempel, bilderna 18, 43, 44, 67, 68, 100, 101, 103, 108, 109 och 110
8. Paulstein, bild 17
9. Ljusrummet
10. Herrgårdens corps-de-logi, bilderna 6, 8, 9, 33, 34, 36 och 41
11. Biblioteksbyggnaden, bilderna 11 och 33
12. Huvudporten, bilderna 19, 20 och 51
13. Det kinesiska parasollet, bild 22
14. Tétältet, bilderna 154, 162, 163 och 164
15. Huvudbryggan
16. Obelisk, bild 16
17. Utsiktstornet, bild 50
18. Marienthurm eller Mariatornet, bilderna 14 och 48
19. Bågbron, bilderna 13, 48, 49, 57, 58, 61, 62, 63, 65, 66 och 146
20. Den mindre bågbron, bilderna 123, 124, 142, 143, 144, 148, 149, 151, 152 och 153
21. Papuschinka
22. Den toscanska pelaren
23. Den lilla bryggan
24. Det turkiska tältet, bild 15
25. Den andra bryggan
26. Vägen till Papuschinka

Paul von Nicolays äldsta son Nicolas von Nicolay ärvde herrgården och behöll den i sin ägo till år 1869. Hans son Paul Ernst von Nicolay ägde herrgården under åren 1869-1919. Monrepos var ett sk. fideikomiss, d.v.s. den äldsta ärvde gården, och ägot kunde inte delas eller ges i gåva. Herrgårdens bibliotek omfattade mer än 9000 band, mestadels franska verk av upplysningstidens författare, konst- och resehandböcker. Böckernas framtid blev aktuellt när första världskriget bröt ut, och det bekymrade Paul Ernst von Nicolay. År 1916 beslöt han tillsammans med sin syster Marie att donera 8000 av bibliotekets äldsta och vetenskapligt mest värdefulla böcker åt Helsingfors universitets bibliotek för "evärdelig tid". Juridiskt sett skedde donationen först år 1937 åt Helsingfors universitet, då ärvdabalken på 1910-talet ännu inte gjorde donationen möjlig. Böckerna finns nu i Monrepos-salen på Nationalbiblioteket. På hösten 2006 firade Nationalbiblioteket Finlands EU-ordförandeskap med en utställning av de räddade bokskatterna från Monrepos.

Bild 31. Föreningen Pro Monrepos årsmöte 1995 i Helsingfors universitet i Monrepos-salen. I främsta raden till höger föreningens hedersordförande Kalevi Sassi. Bredvid honom gästerna: Finlands ambassadör i Ryssland Heikki Talvitie, och Rysslands ambassadör i Finland Juri Derjabin alias "Komissarov". (JL)

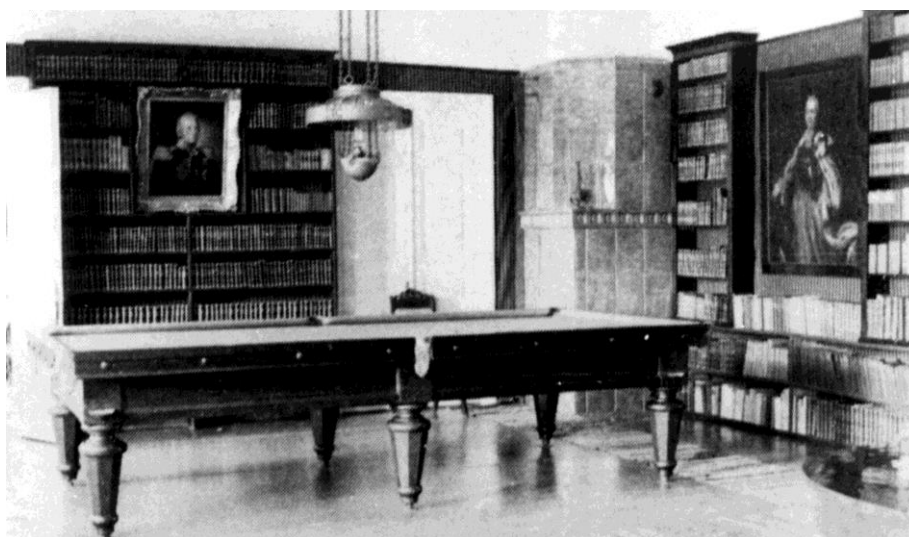

Bild 32. Interiörbild av biblioteket i Monrepos 1912. (JL)

MONREPOS TILL 1944

Då Paul Ernst von Nicolay inte hade egna barn, övergick ägorätten till herrgården åt hans syster Marie. När vinterkriget bröt ut kunde man bara rädda de mest värdefulla tavlorna och endel möbler. Allt det övriga föll i fiendehänder i slutet av mars 1940.

Herrgården Monrepos blev inte förstört i kriget, och efter vinterkriget 1940-41 gjorde soviet soldaterna herrgårdens huvudbyggnad till ett magasin för krigsbyte dit man samlade värdegods från Viborg. Under fortsättningskriget användes huvudbyggnaden som finländskt krigssjukhus. År 1942 ärvde greve Nicolas von der Pahlen herrgården, då hans moster Marie dött. Familjen von der Pahlen tillbringade fortsättningskrigssommaren 1943 i Monrepos.

Bild 33. Flygbild av huvudbyggnaden och biblioteket år 1937. (JL)

Bild 34. Herrgårdens corps-de-logi och en glimt av gården. (JL)

Bild 35. Huvudbyggnadens pelare. (JL)

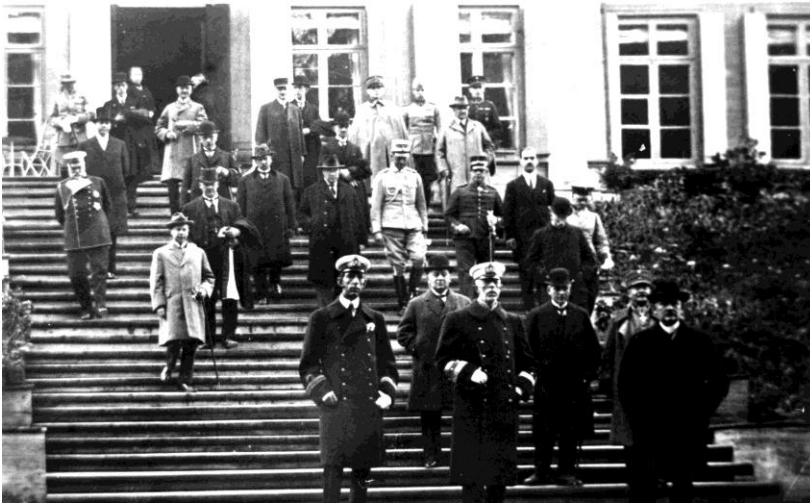

Bild 36. Sveriges kung Gustav V, drottning Victoria och kronprins Wilhelm gästade Viborg i augusti år 1925, och bekantade sig då med herrgården Monrepos. På bilden de svenska gästerna tillsammans med Republikens President Lauri Kristian Relander och det finländska värdfolket. (JL)

Bild 37. Herrgårdens interiörer. (JL)

Bild 38. Huvudbyggnadens stora sal på 1910-talet. Salen mätte 105,5 m² och den låg mitt i byggnaden. Rummets höjd var 5,6 m. Högst uppe på väggen löpte en 1,5 m bred dekormålning. Ytterväggens fem runda fönster gav gott om ljus till salen. (JL)

Bild 39. Takmålningen i den stora salen fotograferad år 1912. Takmålningen förstördes troligen i slutet av 1950-talet. (JL)

Bild 40. Marie von Nicolay till vänster och Sophie von der Pahlen (f. von Nicolay) till höger. (JL)

Bild 41. Marie von Nicolay och von der Pahlens på huvudbyggnadens trappa. (JL)

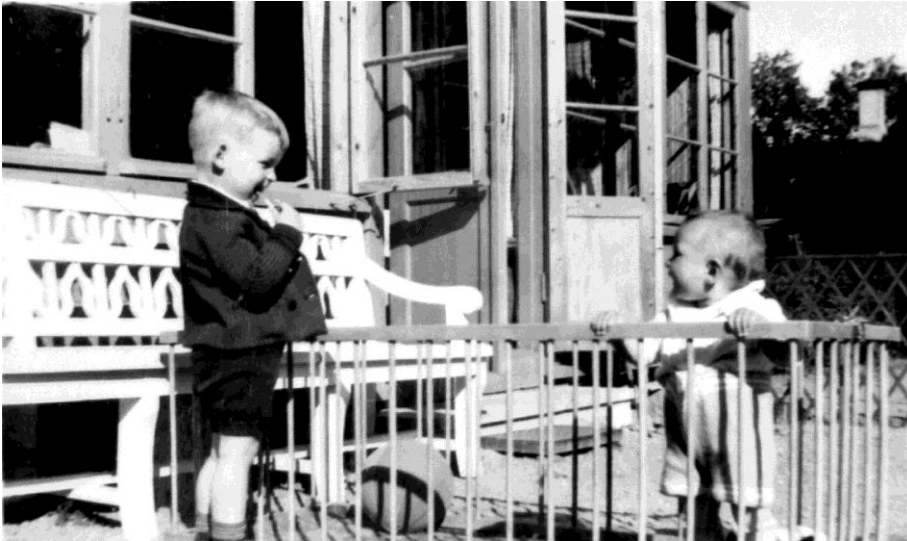

Bild 42. Peter von der Pahlen (mörk dräkt) år 1939. (JL)

Bild 43. Begravningsön Ludwigstein med borgen Ludwigsburg i centrum av bilden. Till höger Neptunus tempel. Flygbild tagen år 1937. (JL)

Bild 44. Neptunus tempel år 1942. (JL)

Bild 45. Ludwigsburg. (JL)

Bild 46. Släktgrav i Ludwigstein. Gravarna blev mål för illdåd och rov genast efter vinterkriget. (JL)

Bild 47. Grevinnan Sophie von der Pahlens begravning i augusti 1943. Kistan förs till Ludwigstein. (JL)

Bild 48. På flygbilden ser man bl.a. bågbroarna och Marienthurm. (JL)

Bild 49. Den första bågbron fotograferad år 1937. (JL)

Bild 50. Utsiktstornet i Monrepos som troligen har byggts på 1880-talet, efter att "det kinesiska parasollet" nermonterats. Fotografiet från utsiktstornet är taget år 1912. Utsiktstornet finns inte mera. (JL)

SOVIETTIDENS PARK KALIN

Enligt fredsavtalet 1944 i Moskva, som bestyrktes i Paris 1947, föll herrgårdens och parkens öde i ryska händer. Herrgården Monrepos omdöptes år 1948 till “Kultur- och viloparken Park M.I.Kalinin” efter Sovietunionens president M.I.Kalinin. På 1950-talet revs parkens bågbroar, Mariatornet, Neptunus tempel, huvudporten, tétältet och Paulstein då de var i dåligt skick. Park Kalinin blev en nöjespark med estrad för musik, karusell, gungor och klätterställningar för barnen. I herrgårdens huvudbyggnad inrättade man på 1950-talet en barnträdgård och i biblioteket ett åldringshem.

Bild 51. Huvudporten till Park Kalinin på 1960-talet. (JL)

Bild 52. Estraden i Park Kalinin. (JL)

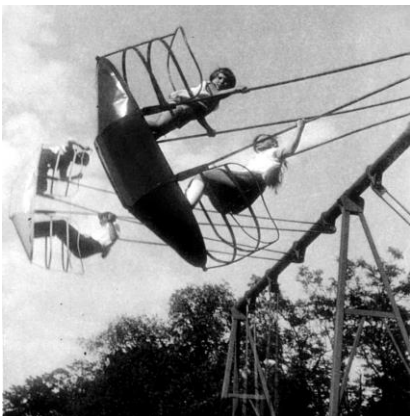

Bild 53. Sovietbarnen gungar så glada och lyckliga i Park Kalinin. (JL)

PARK MONREPO OCH PRO MONREPOS

År 1988 fick nöjesparken Park Kalinin namnet Park Monrepo. Samtidigt utnämndes parken till statens historisk-arkitektoniska naturparks museum. Akademiker Dmitrij Sergejevich Lihachev drev framåt parkens namnförändring. Raisa Gorbatsova var också involverad och kunde påverka beslutsfattandet på högsta nivå i Moskva. Lihachevs arbete röner alltså den ryska befolkningens uppskattning, och i medlet av september 2006 ordnades ett hundraårsseminarium i Monrepos till minnet av hans födelsedag.

Sen år 1990 har en finländsk medborgarorganisation Pro Monrepos rf (www.promonrepos.fi) samarbetat med Park Monrepo för att rädda och återuppbygga parken med sina byggverk. Förfrågan om samarbete kom från sovietiskt håll år 1990. En eldsvåda hade brutit ut i huvudbyggnaden och man hade inte takplåt. Då tog arkitekten Viktor Dimitriev, som inom kulturkommittén i Leningrads län(oblust) ansvarade för skyddandet av minnesmärken och historiska byggnader i Viborgs omnejd, kontakt med en finländsk Viborgexpert, Juha Lankinen. Lankinen och en grupp finländska Viborgs vänner grundade föreningen Pro Monrepos år 1990. I början av 1990-talet sökte man ännu samarbetsformer, och flera inflytelserika finländare besökte platsen.

Bild 54. Riitta Uosukainen och Juha Lankinen i Monrepos år 1992. Till höger parkens dåvarande ledare Igor Ljamin. (JL)

Bild 55. Premiärminister Esko Aho bekantar sig med Monrepos med representanter för föreningen Pro Monrepos som eskorterare den 23.11.1993. (JL)

Bild 56. Raimo Sailas i Monrepos huvudbyggnad år 1995. (JL)

PROJEKTEN MONREPOS

DEN FÖRSTA BÅGBRON

Det första projektet för studerandena vid Tammerfors yrkeshögskola, vad gäller återuppbyggnadsprojekten i Monrepos, var den första kinesiska bågbron, som år 1998 byggdes tillsammans med yrkeshögskolan i Tavastehus, Hämeen ammattikorkeakoulu. I slutet av oktober invigdes bågbron högtidligt. Handels- och industriminister Antti Kalliomäki invigde bron för finländskt vidkommande, på den sovjetiska sidan sköttes invigningen av Vladimir B. Bogush, som var ordförande för kulturkommittéen i Leningrads oblast.

Bild 57. Den gamla bågbron. (JL)

Bild 58. Den gamla bågbron år 1938. (JL)

Bild 59. Bågbalkarna provas. (TAMK)

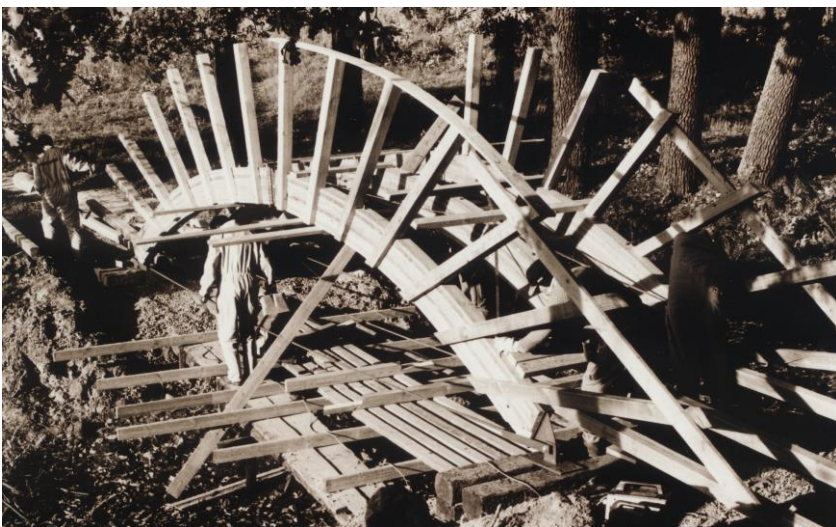

Bild 60. Arbetet framskrider raskt. (TAMK)

Bild 61. Den färdiga bågbron 1998. (TAMK)

Bild 62. Överlämnare, mottagare och annat festfolk på platsen för bågbron. (JL)

Bild 63. Promenad över den nya bågbron 29.10.1998. Från vänster i främsta raden Juha Lankinen, Irina Lankinen och Peter von der Pahlen. (JL)

Bild 64. Festfolket har nu gått över till det Runda Tornet. På bilderna 62 och 64 handels- och industriminister Antti Kalliomäki i mitten. (JL)

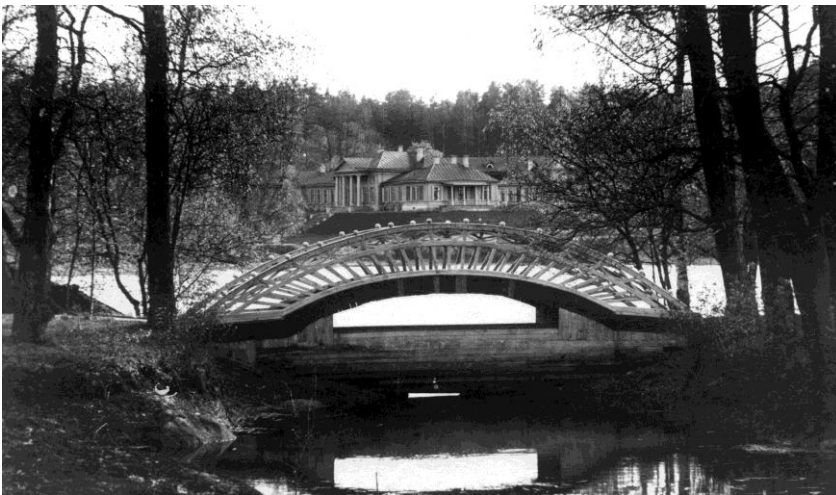

Bild 65. Den kinesiska bågbron på 1920-talet. (JL)

Bild 66. Den återuppbyggda kinesiska bågbron 1998. (TAMK)

NEPTUNUS TEMPEL

Neptunus tempel byggdes ursprungligen år 1806. Under sovieteran, på 1950-talet, rev man templet. Tanken på återuppbyggnad av templet uppstod efter det lyckade broprojektet.

Bild 67. Det ursprungliga templet på 1930-talet. (JL)

Bild 68. Neptunus tempel med omgivning före kriget. (JL)

Arkitekt Lauri Tiihonen gjorde arkitekturritningarna på basis av gamla fotografier.

Byggnadsritningarna gjordes av överlärare Raimo Koreasalo på byggnadsavdelning vid Tammerfors yrkeshögskola (TAMK).

Studerandena vid TAMK och TAKK, vuxenutbildningscentret i Tammerfors, förfärdigade byggnadselementen till Neptunus tempel under sommaren och under ledning av skolaren Markku Lauttajärvi från (TAKK). De bärande elementen gjordes av fanerlaminat, Kerto-trä, som Finnforest Kerto hade donerat. Tikkurila Paints Oy donerade målning för målarbetet.

Bild 69. Risto Björn, Harri Miettinen och Lauri Tiihonen i hallen i TAKK i Tammerfors 14.6.1999. (TAMK)

Bild 70. Den ryska samarbetspartnern göt betonggrunden för templet enligt Koreasalos ritningar. Representanter för föreningen Pro Monrepos kontrollerar gjutet 14.7.1999. (JL)

I slutet av augusti sändes två långtradare lastade med delar till templet och redskap iväg från Tammerfors till Viborg. I Monrepos lossades lasten ungefär hundra meter från den plats där man under sommarens lopp hade gjutit betonggrunden för templet. Det tog två dagar att bära materialet och tio ryska soldater deltog i arbetet.

Bild 71. Den första lasten lossas 20.8.1999. (JL)

Bild 72. Tullen granskade lasten i Monrepos. (TAMK)

Bild 73. Taksågselementet måste avlastas försiktigt och allas hjälp behövdes. (TAMK)

Bild 74. Samarbete på sin höjd: finska civiler och ryska soldater delar börda. (TAMK)

Bild 75. På sina ställen var det så trångt att en del av bärarna själva blev burna! (TAMK)

Bilderna 76 och 77. Templets takskäggelement bärs av finska civiler och ryska soldater. Lasten kom fram, fast man måste fälla en björk som stod i vägen. (TAMK)

Bild 78. Byggnadsarbetet i skuggan av den gamla tallen började med detsamma. (JL)

Bild 79. Målareleven Kirsi Isoviita lade sista handen vid målningsarbetet i trygghet på marken. (TAMK)

Bild 80. De stödande väggarna provas. Till vänster arkitekt Lauri Tiihonen, till höger skolare Markku Lauttajärvi. (JL)

Byggnadsarbetet tog två veckor i anspråk, och templet blev färdigt nästan på timmen som beräknat. Studerandena från TAMK och TAKK, under Lauttajärvis ledning, var inkvarterade i föreningen Pro Monrepos barack. Föreningen stod också för trakteringen. Byggnads- och målarbetena fortskred snabbt. En rysk journalist, som i början av augusti hade kommit till parken för att fotografera gravön Ludwigstein, lämnade stället då vädret var dåligt, kom tillbaka till udden i september, och kunde knappt tro sina ögon när han såg templet som lyste vitt!

Bild 81. Arbetet med templet är igång 24.8.1999. Pelarna har ställts på plats. (JL)

Bild 82. Ira Lankinen kontrollerar arbetsplatsen. (JL)

Bild 83. Dags för paus. Föreningen Pro Monrepos värdinnor hämtade kaffet till byggnadsplatsen. (JL)

Bild 84. Joni Virtanen fäster bakre takskägget. (TAMK)

Bild 85. Det främre takskägget måste vinschas på plats med stöd av kroppåsen. (TAMK)

Bild 86. De som byggde Neptunus tempel. Till vänster snickararbetets huvudinstruktör Markku Lauttajärvi, målareleven Kirsi Isoviita och snickrareleverna Esa Koivula och Viktor Kukkonen, samt Joni Virtanen och Reijo Korhonen, studeranden vid TAMK. (TAMK)

Bilderna (87-89) berättar, männen bygger!

Bild 87. Takgallret på väg till sin slutliga plats på templets tak. (TAMK)

Bild 88. Det korta gallret för templets bakvägg kommer som nästa. (TAMK)

Bild 89. Det främre takskäggelementet är på plats! (TAMK)

Bild 90. En liten taklagsfest den 24.8.1999 stoppar arbetet bara för en stund, agregatet hinner knappt svalna! Hedersordföranden för Pro Monrepos rf., Kalevi Sassi, håller tal. Från vänster Teuvo Muuronen, Helge Ampuja, Viktor Kukkonen och Evgeny Trufanov. Till höger vid pelaren Markku Lauttajärvi. Sirkku Kemppi och Kirsi Isoviita håller i flaggorna. (TAMK)

Och sedan fortsätter det barska byggandet (bilderna 91-95)...

Bild 91. Våra män på templets topp. (TAMK)

Bild 92. På bilden syns Koreasalos genialiskt planerade takkonstruktion. Balkar från pelarna i form av trägaller mot den bärande bakväggen. Utanpå balkarna takgaller i motsatt riktning. (TAMK)

Bild 93. Koreasalos lösning ur en annan synvinkel. (TAMK)

Bild 94. Markku Lauttajärvi och Joni Virtanen studerar ritningarna. (TAMK)

Bild 95. Utsikt mot tempelarbetsplatsen. (TAMK)

Bild 96. Finslipningsarbete på gång. Pelarna avsmalnar upptill. (TAMK)

Bild 97. Finslipningsarbete på gång. Arbetsställningarna var hyrda, men ingen hyra måste betalas om ägaren i Tammerfors fick dem alla tillbaka. Alla ställningar återlämnades. (TAMK)

Bild 98. Prydnaderna, liksom hela Neptunus tempel, är gjorda av trä. (TAMK)

Bild 99. Byggnadsarbetena på slutrakan. (TAMK)

Bild 100. Neptunus tempel stod färdigt 12.9., då Juha Lankinen kontrollerade arbetet. Fyra brudpar köade också samtidigt till stället. Byggarbetet i Monrepos tog endast ett par veckor. Ludwigsburg i bakgrunden. (JL)

Templets invigning firades den 22 september 1999. Endast sju månader tidigare hade man i Tammerfors hållit det första förberedande mötet. Ryska kulturministeriets lisenssavdelningschef Vladimir Baryshnikov konstaterade, att finnarna igen överraskade ryssarna med sin snabbhet, på samma sätt som under kriget: ryssarna hade bara att konstatera fakta!

Festen firades i vackert höstväder, och 200 finländska och ryska gäster och journalister deltog. Den man, som skulle äga herrgården om området ännu hörde till Finland, greve Peter von der Pahlen, och Vladimir B. Bogush, ordföranden för kulturkommittéen i Leningrads oblast, klippte av de blåvita och rödblåvita banden, som man bundit runt templets pelare.

Bild 101. Templet väntar på sin invigning. (JL)

Bild 102. En informationstillställning hölls vid templets invigning. Till vänster föreningen Pro Monrepos ordförande Kauko Relander, greve Peter von der Pahlen och arkitekt Lauri Tiihonen. (TAMK)

Bild 103. Invigning av Neptunus tempel den 22.9.1999. (JL)

Bild 104. Templet doneras åt Park Monrepo. Till vänster utbildningsdirektör Liisa Rikala från yrkeshögskolan i Tammerfors, föreningen Pro Monrepos ordförande Kauko Relander, vicerektor Tapani Kostamovaara från vuxenskolningscentret i Tammerfors och tolken Roine Tuhkanen. (JL)

Bild 105. Greve Peter von der Pahlen och Vladimir B. Bogush klipper banden, som har Finlands och Rysslands färger. (TAMK)

Bild 106. Till vänsten ordföranden för kulturkommittén i Leningrads oblast, Vladimir B. Bogush, Viborgs viceshadsdirektör Viktor Dubinin, greve von der Pahlen och Park Monrepos direktör Evgeny Trufanov. (TAMK)

Bild 107. Greve Peter von der Pahlen intervjuas av journalister i samband med invigningen av Neptunus tempel. (TAMK)

Aili Runne, skribenten bakom orden till den populära sången “Muistatko Monrepon” skrev år 1975: ”och så kommer vi då till minnenas Monrepos, vägen går längs med lindalléen, den för oss till den välvda bron och där framför oss syns det kinesiska lusthuset, Neptunus tempel och önskebrunnen. Skall vi kasta en slant i brunnen,- önskan går väl ändå inte i uppfyllelse,- men tänk om ändå - ! Plums, dit för den! Rosorna doftar...näktergalen sjunger i lunden i Monrepos, och Väinämöinen spelar sin kantele med brustna fingrar...Allt detta såg du, hörde du och anade du, ...om du lyssnade på detta med slutna ögon...Men alla sagor har sitt slut, och verkligheten ser helt annorlunda ut.”

Aili Runne dog i september 1999.

Bild 108. Neptunus tempel i skuggan av den gamla tallen år 2003. (TAMK)

Bild 109. Templet rakt framifrån och...(TAMK)

Bild 110. ...snett framifrån 2003. (TAMK)

LUDWIGSBURG

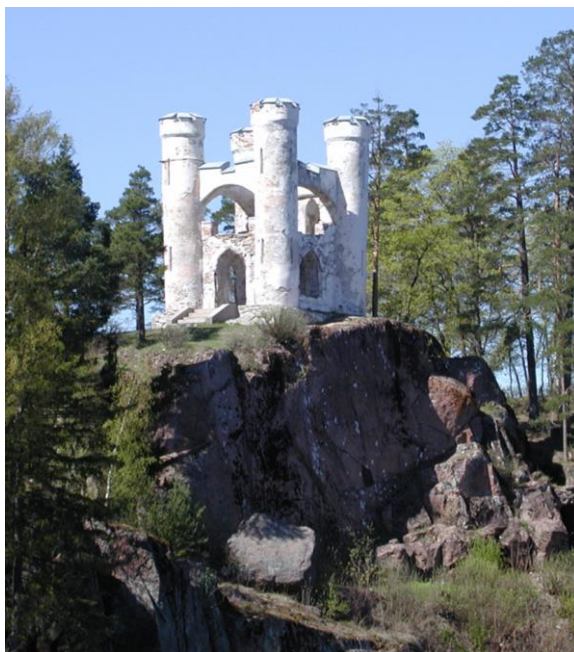
På gravholmen Ludwigstein byggde man på 1820-talet det gravmonument i sten och tegel, som den engelska arkitekten Charles Tattham planerat. Borgen var rappad med kalkmurbruk och den var bländande vit.

Bilderna 111 och 112. Ludwigsburg år 1942. (JL)

När Neptunus tempel invigdes, nämnde Pro Monrepos dåvarande ordförande Kauko Relander borgen på bergskrönet, Ludwigsburg, och sade att “den så att säga väntar på sin renoverare”. Reparationsarbetet krävde emellertid en plan, som de ryska myndigheterna kunde godkänna. Ludwigsburg är en reell byggnad, med dokument arkiverade i det ryska Kulturministeriets arkiv i motsats till Neptunus tempel t.ex., som alls inte existerade före nybygget. Självklart var planerna för templet och de andra nybyggena ändå godkända av de ryska myndigheterna.

Bild 113. “Ludwigsburg så att säga väntar på sin renoverare”. (TAMK)

Vi konstaterade på byggnadsavdelningen i TAMK att en renoveringsplan för Ludwigsburg kunde göras som examensarbete. Det fanns två personer som kunde tänkas för jobbet: Jarno Oravasaari och Minna Arola. Pudelns kärna i examensarbetet var fyra bilagor: en konditionsutredning, en renoveringsplan, en budget och en plan för utförandet.Handledare var Pekka Väisälä och Harri Miettinen. VD för CT-Laastit Oy Aino Heikkinen, som är en av Finlands främsta experter på fasadrenovering, gav också sitt betydande bidrag till arbetet. Examensarbetet blev färdigt år 2001, och det översattes också till ryska. Oravasaari och Arola lyckades utmärkt med sitt arbete. Arbetet valdes till det bästa examensarbetet i ingengörsserien år 2001 i yrkeshögskolornas nationella tävling, Thesis. De ryska kontrahenterna konstaterade att arbetet motsvarade en doktorsavhandling hos dem!

Bild 114. Ludwigsburg år 1999. Under sovjettiden, i slutet på 1980-talet, reparerade man gravslottet, men som det syns på bilderna misslyckades reparationsarbetet ömkansvärt. (TAMK)

På bilderna 115-118 ser man vilka skador som uppkommer på 10 år, när tegelstommen har rappats med murbruk, som innehåller för mycket sement.

Bild 115. Rappningen har lossat och teglets ytlager har delvis brutits loss. (TAMK)

Bild 116. Gravslottets torn har blivit hårt utsatta. Plåtarbetena ger ett intryck av att vara provisoriska. (TAMK)

Bild 117. De välvda balkarna mellan tornen har spruckit. (TAMK)

Bild 118. Rappningen har lossat även på valvets insida. (TAMK)

Bild 119. De ryska byggnadsställningarna var ett par år på arbetsfältet. (TAMK)

Bild 120. Gravmonumentet efter den första repareringsrundan på vintern 2004. (JL)

Bild 121. Så ser resultatet ut, när rappningen görs i december 2003! Bilden är tagen år 2004. (JL)

Ryssarna påbörjade reparationen av Ludwigsburg år 2003. På sommaren 2004 tog en annan rysk byggnadsfirma över arbetet. Ryssarna fortsatte reparationen av reparationens reparation på sommaren 2005. Fotografier som tagits på vintern 2006 visar att Ludwigsburg har fått ett helt nytt utseende. Framledes får byggnadskonstruktionernas hållbarhet visa arbetets kvalitet.

Bild 122. Ludwigsburg i januari 2006. (JL)

DEN ANDRA BÅGBRON

Den andra bågbron och tétältet, som från början byggts på 1820-talet, hade också rivits efter kriget. Olli Kolkka, studerande vid TAMK, planerade båda byggnaderna med hjälp av gamla fotografier. Ryssarna godkände Kolkkas planer. Fyra byggnadsingångsstuderanden från fjärde årskursen i TAMK byggde delarna till broräcket i byggnadslaboratoriet i TAMK. Det tog dem fem arbetsdagar att installera räcken i Viborg. Byggnadsarbetet och gränsformalitetserna förlöpte utan förhinder. Solen sken än en gång när en anspråkslös invigningsfest för bron arrangerades i början av oktober 2001.

Bild 123. Den andra bågbron år 1937. Vattennivån i den laxrika dammen mellan broarna reglerades med en slussanordning, som syns under bron. (JL)

Bild 124. Bågbron som byggdes år 2001 fotograferad från samma punkt som den ursprungliga bron på bild 123. (TAMK)

Bild 125. Brobyggarna Jani Turunen, Jarmo Suojanen och Kari Rantanen i byggnadslaboratoriet i TAMK sysselsatta med förberedande arbeten på broräcken. (TAMK)

Bild 126. Räcket provas. (TAMK)

Bild 127. Bottenfärg på broräcken stryks på i laboratoriet i TAMK. (TAMK)

Bild 128. Billasset anlände till Monrepos nästan punktligt. Park Monrepos' tolk Olga Glazkova, Harri Miettinen och Jarno Oravasaari granskar materialet. (TAMK)

Bild 129. Frakten lossas framför föreningen Pro Monrepos barack, varifrån den transporteras i mindre satser till brons anläggningsställe, som är på en halv kilometers avstånd därifrån. (TAMK)

Bild 130. De välvda balkarna bars den sista sträckan. (TAMK)

Bild 131. Park Monrepos vicedirektör Igor Zukov följer brobyggnadsarbetet. (TAMK)

Bild 132. En av balkarna är redan på sin slutliga plats. Två andra i viloställning på marken på det betongstöd, som ryssarna har byggt. (TAMK)

Bild 133. Kontrollmätning av de välvda balkarna i limträ. (TAMK)

Bild 134. Balkarna spänns in så att de inte sviktat eller svaijar. (TAMK)

Bild 135. Bröstolparna som förberetts i Tammerfors kunde snabbt installeras exakt på plats. (TAMK)

Bild 136. Stolparna har installerats. (TAMK)

Bild 137. Broräcket, som förberetts i Tammerfors, installeras. (TAMK)

Bild 138. Broplattans skarv installeras. (TAMK)

Bild 139. Jarno Oravasaari finslipar sidbalkens yttre kant. (TAMK)

Bild 140. En kinesisk bågbro måste ha bollar på broräckena. Åtminstone när den är ny! (TAMK)

Bild 141. Aktivister i föreningen Pro Monrepos hjälpte till med broräckens finish. (TAMK)

Bild 142. Färdig att användas, gå över bara! Akta de nymålade räckena! (TAMK)

Bild 143. En sista titt på arbetet. (TAMK)

Bild 144. De heroiska byggarna från TAMK, en rysk liten pojke som observerat byggandet, och ett par fotgängare. (TAMK)

Bild 145. Bron är färdig, byggarna beger sig mot nya äventyr...(TAMK)

Bild 146. ...och där kommer ju redan de första spatserarna, också de på väg mot nya äventyr! (TAMK)

Bild 147. Utsikt mot ett höstfärgat Monrepos och den första bågbron. (TAMK)

Bild 148. Bron står färdig att invigas. Av med banden och gå över! (TAMK)

Bild 149. Harri Miettinen håller tal till accompagnemang av tolkar. (TAMK)

Bild 150. Olli Kolkka, som planerat bron, och Park Monrepos direktör klipper av banden. (TAMK)

Bild 151. Bron ser ut att bära. Bron har nog räknats bära "åtminstone en Lada". (TAMK)

Bild 152. Här är bron nu byggd på nytt år 2001...(TAMK)

Bild 153. ...och så här såg den ut före krigen, sedd ur ungefär samma synvinkel. De återuppbyggda bågbroarna skulle komma bättre till sin rätta, om "kanalen" rengjordes från slam och annat kulturavfall. (JL)

TÉTÄLTET

Tétältets byggelement förbereddes i Tammerfors på samma sätt som förut. Den här gången, i september 2002, lyckades transporten över gränsen inte som tidigare. Byråkratin "slog ned" på förtullningsformaliteter, och byggnadsmaterialet blev kvar på tullstationen i flera dagar. Dröjsmålet gjorde att tiden för byggarbetet för blev för kort, och en ny resa till Monrepos gjordes under vinterledigheten. Den reserverade tiden räckte inte helt då heller, då vintern kom tidigt. Studerandena Otto Lindstedt och Tero Välikkilä byggde tétältet färdigt på sommaren 2003.

Bild 154. Tétältet som byggdes på 1820-talet fotograferat på 1950-talet. (JL)

Bild 155. Den gamla stengrunden fanns ännu kvar. Den togs pånytt i bruk. (TAMK)

Bild 156. Äntligen kom frakten fram till Monrepos och arbetet kunde börja. (TAMK)

Bild 157. De färdigt målade, rundade stolparna ställdes upprätt. (TAMK)

Bild 158. Takets stödbjälkar lyfts upp med gemensam kraft. (TAMK)

Bild 159. Arbetet fortsätter i oktober 2002. (TAMK)

Bild 160. Takets brädfodring är snart färdigt. (TAMK)

Bild 161. Byggnaden får vänta till nästa sommar täckt av presenning och lämnas i Trufanovs beskydd. (TAMK)

Bild 162. Otto Lindstedt, den ena av de två sommarpraktikanterna, som byggde tétältet färdigt år 2003

Bild 163. Tétältet står färdigt på våren 2003...(TAMK)

Bild 164.ur en annan synvinkel. (TAMK)

BETYDELSEN AV MONREPOS-PROJEKTEN

Inom utbildningssektorn lika väl som i all annan verksamhet är uppbyggandet av nätverk en självklarhet i dag. I Monrepos-projekten har man bildat nätverk på en nationell och en internationell nivå, och hanskats med de känslor som parken väcker hos finländarna. Fler än tjugo studerande på byggnadstekniska avdelningen vid TAMK och många lärare har deltagit i projektet. Också andra skolor har varit med, särskilt bör nämnas vuxenutbildningscentret i Tammerfors, Tampereen aikuiskoulutuskeskus. Elever och lärare har lärt sig ryska tillvägagångssätt i ett Ryssland, som också i framtiden utgör en viktig marknad för den finländska byggnadsexporten. Ryssarna har också sett finländarnas sätt att hantera byggnadsprojekt. Många finländska företag som bedriver sin verksamhet i Ryssland har bidragit med donationer, som har hjälpt byggandet och planerandet. Finnforest Kerto, Tikkurila Paints Oy och CT-Laastit Oy bör här nämnas. Kontakterna med finska medborgarföreningar och människor aktiva inom dem, har varit mycket givande. Tillsammans med föreningen Pro Monrepos har vi byggt upp fungerande relationer till ryska myndigheter och tjänstemän inom Kulturministeriet i Ryssland, kulturkommittéen i Leningrad oblast och Park Monrepos. Vi hoppas att våra ryska kontrahenter har förstått finländarnas vilja att uppskatta, renovera och upprätthålla det byggnadskulturella arv, som döljer sig i Monrepos och i Viborg och det överiga överlåtna området. Under projektets lopp har vi hört historiens vingslag!

Bild 165. Den 27 maj 2002, på hemvägen från ett sammanträffande med president Vladimir Putin, bekantade sig Republikens President Tarja Halonen med parken Monrepos och Park Monrepos direktör Evgeny Trufanov (ljusa skor) berättade om det rysk-finska samarbetet i samband med renoveringen av naturparksområdet. (JL)

KÄLLOR

BILDKÄLLOR

Juha Lankinens arkiv (JL)
Helge Ampujas arkiv, Esbo
Juha Lankinens arkiv, Lahtis
Kuopion museo, Kuopio
Lauri Tiuhonens arkiv, Kyrkslätt
Museiverket, Helsingfors
Peter von der Pahlens familjealbum, Spanien
SA-kuvakeskus, Helsingfors
Teuvo Muuronens arkiv, Esbo
Bröderna Karhumäki Oy, Halli
Tammerfors yrkeshögskolas arkiv (TAMK)

LITTERATUR

Monrepos, Muistojen puutarha, Eeva Ruoff
Muistojeni Monrepos, Kalevi Tilli
Viipurin pitäjänhistoria III, Otto-I. Meurman
Juha Lankinens arkiv

Svensk text Barbro Aittola